H
CK.0000064034

Những chân trời của tài năng

2

NGUYÊN
ỌC LIỆU
597

NHÀ XUẤT BẢN DÂN TRÍ

NHỮNG CHÂN TRỜI CỦA TÀI NĂNG

TẬP 2

HÀM CHÂU

NHỮNG CHÂN TRỜI CỦA TÀI NĂNG

TẬP 2

NHÀ XUẤT BẢN DÂN TRÍ

Một tài năng toán học trẻ ở tỉnh lẻ

32 tuổi, làm việc tại Trường Đại học Vinh, Lê Văn Thành trở thành nhà toán học có 16 công trình đã công bố, nhà nghiên cứu xác suất - thống kê được thế giới biết tới, tác giả của hàng chục định lý toán học trừu tượng. Nhiều người gọi trường hợp anh là "hiện tượng Lê Văn Thành".

Nếu bạn là một nhà nghiên cứu trẻ không may mắn được làm việc tại những trung tâm khoa học lớn ở các nước phát triển, hoặc ít ra, ở Viện Khoa học và Công nghệ Việt Nam, các Đại học Quốc gia Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh, thế mà bạn lại dám "nằm mơ giữa ban ngày" rằng mình sẽ có những khám phá khoa học được công bố trên các tạp chí chuyên ngành quốc tế, được bao đồng nghiệp trên thế giới biết tới, thì rất dễ bị người khác cho là... "viển vông", "hão huyền"!

Ấy thế nhưng đã có người cùng trang lứa với bạn thành công rồi đấy! Bạn hãy tìm hiểu "hiện tượng Lê Văn Thành"...

Sinh năm 1978, tính đến đầu năm 2011 này, Thành mới bước sang tuổi 33. Ngay khi còn học cao học, anh đã có công trình công bố quốc tế. Sau đó, anh lần lượt được in thêm 15 công trình khác, phần lớn ở các nước phát triển. Ai cũng biết, chỉ cần 1 hoặc 2 công trình ở tầm mức ấy, là đã có thể bảo vệ luận án Tiến sĩ.

Anh hiện là một trong những nhà toán học có số công trình công bố quốc tế nhiều nhất ở Trường Đại học Vinh, một "đại học tỉnh lẻ".

Tên anh xuất hiện trên Website Hội Toán học Mỹ

Theo chỉ dẫn của một bạn trẻ, tôi gõ trên Google: www.ams.org/mrlookup. *Ams* là tên viết tắt của *American Mathematical Society* tức Hội Toán học Mỹ. Còn *mr* là *Mathematical Review* có nghĩa "điểm báo toán học". Gõ thêm họ tên không dấu *Le Van Thanh*, tôi - cũng như bất cứ bạn nào - có thể xem bất cứ bài báo nào của Lê Văn Thành, in trên tạp chí toán học nào, số bao nhiêu, vào năm nào, từ trang mấy đến trang mấy.

Tự học ngoại ngữ là chính, thế mà Lê Văn Thành thường viết công trình bằng tiếng Anh. Ta hãy thử mở xem bài: *On the strong law for two-dimensional arrays of blockwise independent and blockwise orthogonal random variables* (Về luật mạnh số lớn đối với mảng hai chiều các biến ngẫu nhiên độc lập theo khối và trực giao theo khối).

Nếu văn học sử dụng ngôn ngữ toàn dân, ai xem cũng hiểu, thì toán học sử dụng ngôn ngữ đặc thù, đòi hỏi người xem phải có sẵn một "hành trang học thuật" dày dặn, mới hiểu nổi. "Hành trang" ấy thường là trình độ Tiến sĩ hay ít ra cũng là Thạc sĩ chuyên ngành.

Chính vì vậy, ngay cả khi đã dịch sang tiếng Việt rồi, thì bài báo kia vẫn chẳng dễ hiểu chút nào đối với người... "ngoại đạo"!

Tuy nhiên, ta có thể yên tâm bởi vì, trước khi đưa in trên tạp chí *Probability and Mathematical Statistics* (Xác suất và Thống kê toán học) số 2 năm 2005, bài báo của Lê Văn Thành đã được các chuyên gia có thẩm quyền phản biện kỹ. Bởi thế, mới được chuyên mục "điểm báo toán học" của Hội Toán học Mỹ ghi nhận.

Lê Văn Thành viết bài báo ấy với sự hướng dẫn của Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Văn Quảng, Phó Chủ nhiệm Khoa Toán.

"Đồng hành" cùng nhiều nhà toán học nước ngoài, là tác giả của nhiều định lý.

Qua các công trình đã công bố, Lê Văn Thành biết Giáo sư Andrew Rosalsky, Đại học Florida (Mỹ), là một chuyên gia có tiếng đang nghiên cứu cùng lĩnh vực với anh.

Hầu hết các tạp chí toán học quốc tế đều bán một bài báo từ 10 đến 45 USD. Con một gia đình nông dân nghèo trên quê hương "cá gỗ", mẹ mất sớm, cha ốm đau luôn, Thành không có tiền để mua các bài báo khoa học theo "chính tắc".

Anh đành vào trang *web* của mấy tờ tạp chí "gối đầu giường", rồi *download* miễn phí *abstract* (bản tóm tắt) các bài báo của A. Rosalsky mà anh quan tâm.

Sau đó, gửi *email* đề nghị ông cung cấp cho anh toàn văn các bài báo ấy. Giáo sư A. Rosalsky rất đỗi ngạc nhiên khi nhận được thư anh, một tài năng trẻ có nhiều khám phá thú vị (qua các bài báo anh đã công bố), hiện đang làm việc tại thành phố Vinh xa lắc, cách Florida nửa vòng trái đất!

Ông liền mời anh cộng tác để nghiên cứu về sự hội tụ đầy đủ theo trung bình của tổng các biến ngẫu nhiên độc lập trong không gian Banach.

- Tôi chưa từng sang Mỹ, chưa hề gặp mặt Giáo sư Andrew Rosalsky, người mà, theo chính ông đề nghị, về sau tôi thường gọi một cách thân mật là Andrew, mặc dù ông hơn tôi 30 tuổi! Nếu không có *Internet* thì làm sao tôi có thể cộng tác với ông? Hầu như ngày nào tôi cũng lên mạng, hễ nảy ra ý mới, là gửi ngay *email* cho ông. Để giải quyết trọn vẹn một vấn đề khó, thường mất cả năm trời thư đi từ lại. Kết quả in được bài báo 12 trang, trên tạp chí *Stochastic Analysis and Applications* (Giải tích ngẫu nhiên và Ứng dụng) số 1 năm 2006... Dạo ấy tôi túng bấn lắm. May mà nhận được mấy triệu đồng học bổng Vallet của tổ chức Gặp gỡ Việt Nam do Giáo sư Trần Thanh Vân chủ trì, tôi mới sắm nổi một chiếc *laptop*!...

Lê Văn Thành còn viết chung công trình với một số nhà toán học nước ngoài khác, như Andrei Volodin (Canada), Ulrich Stadmueller (Đức)...

Cũng cần nói thêm: Ngoài mấy công trình có đồng tác giả vừa kể, các công trình khác là do anh một mình tự viết lấy.

Là nhà nghiên cứu xác suất - thống kê được thế giới biết tiếng, tác giả của nhiều định lý mới trong toán học, Lê Văn Thành được mời làm người phản biện các bài báo khoa học có thể được chọn in, cho 4 tạp chí quốc tế: *Statistics and Probability Letters* (Thông tin về Thống kê và Xác suất), *Journal of Mathematical Analysis and Applications* (Tạp chí Toán học giải tích và Ứng dụng), v.v.

*

* *

Nhiều công trình của anh lọt vào "danh sách ISI".

Ngày nay, để đánh giá sự đóng góp của một nhà khoa học, nếu chỉ nêu lên *số lượng* công trình không thôi, thì chưa đủ. Còn phải căn cứ vào *chất lượng* các công trình ấy, được thể hiện qua chỉ số trích dẫn (*citation index*). Một công bố khoa học được nhiều đồng nghiệp trích dẫn là một công bố có hệ số ảnh hưởng (*impact factor*) cao.

Viện Thông tin Khoa học (*Institute for Scientific Information*, viết tắt là *ISI*) được Eugene Garfield sáng lập năm 1960. Danh sách các tạp chí được ISI tuyển chọn (gọi tắt là *danh sách ISI*) dựa trên chỉ số trích dẫn.

Danh sách ISI hiện là danh sách khách quan nhất, được chấp nhận rộng rãi trên thế giới. Hầu hết các tạp chí khoa học có uy tín nhất đều được đưa vào danh sách ISI. Để có tên trong danh sách ISI không phải là chuyện dễ. Chẳng hạn, tính đến năm 2003, Trung Quốc có 4.497 tạp chí khoa học, nhưng chỉ mới có 67 tạp chí được chọn vào danh sách ISI. Và, cho đến nay, chưa có tạp chí khoa học nào của Việt Nam ta lọt vào danh sách ấy.

Các tiêu chí đánh giá của ISI được hầu hết các tổ chức khoa học trên thế giới dùng làm nguồn tham khảo chính, để xác định thực lực nghiên cứu của một nhà khoa học, một viện, một trường đại học, hay một nước.

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thành Quang, Chủ nhiệm Khoa Toán, nói với tôi:

- Lê Văn Thành đã công bố 16 công trình; không ít trong số đó được in trên các tạp chí thuộc danh sách ISI, nghĩa là các tạp chí được trích dẫn nhiều, có tầm ảnh hưởng rộng. Nghiên cứu khoa học ở "tỉnh lẻ" dễ rơi vào tình trạng "ếch ngồi đáy giếng"! Thế nhưng, Lê Văn Thành và nhiều bạn trẻ khác trong Khoa Toán chúng tôi (như Kiều Phương Chi, 29 tuổi; Nguyễn Văn Đức, 27 tuổi; Nguyễn Trần Thuận, 22 tuổi;...) tránh được tình trạng ấy! Bởi vì, các bạn ấy dám mơ ước vươn ra thế giới. Và, điều đáng quý hơn nữa là luôn khiêm tốn, coi thành công của mình chỉ mới là bước đầu tập dượt trên con đường dài, rất dài của khám phá, phát minh...

Hà Nội, mùa xuân 2011